

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Meer bestedingsruimte bij een hoger minimumloon

Vergelijking van de minimale bestedingsruimte voor een aantal
voorbeeldsituaties bij het huidige en een hoger minimumloon

Meer bestedingsruimte bij een hoger minimumloon
Vergelijking van de minimale bestedingsruimte voor een aantal voorbeeldsituaties bij het huidige en een hoger minimumloon

Inhoud

1.	Inleiding	3
2.	Voorbeeldsituaties en uitgangspunten	4
2.1	Inleiding	4
2.2	Voorbeeldsituaties	4
2.3	Hoger minimumloon	4
2.4	Overige uitgangspunten.....	5
3.	Begrotingen	6
3.1	Inleiding	6
3.2	Samenstelling van de begrotingen	6
3.2.1	Voorwaarden aan de begrotingen.....	7
3.3	Persoonlijk onvermijdbare uitgaven i.v.m. werk	7
3.3.1	Woonlasten	8
3.4	Begrotingen	9
3.4.1	Alleenstaande fulltime	9
3.4.2	Alleenstaande parttime.....	11
3.4.3	Jong stel met twee jonge kinderen.....	12
4.	Effect van een hoger minimumloon	14

Bijlage 1 | Verantwoording uitgaven 16

Bijlage 2 | Bruto-netto berekening 19

1. Inleiding

FNV stelt dat de ontwikkeling van het minimumloon is achtergebleven bij de ontwikkeling van de gemiddelde lonen. Daarbij kan FNV zich niet vinden in de evaluatie van de hoogte van het WML naar aanleiding waarvan de minister van SZW heeft gesteld geen aanleiding te zien voor het verhogen van WML. FNV pleit juist voor een verhoging van het WML om 'werknemers met lage inkomens de kans te geven om mee te profiteren van de economische voorspoed in Nederland (FNV, 2019). Met de campagne Voor 14 wil FNV aandacht vragen voor dit thema en voorstanders van een verhoging van het WML mobiliseren.

Als onderbouwing voor de verhoging heeft FNV 'Waarom we 14 euro willen' (FNV, 2019) gepubliceerd. Hierin ligt de focus op de hoogte en ontwikkeling van WML ten opzichte van de gemiddelde loonontwikkeling en ten opzichte van de armoedegrenzen. Naast deze benadering, heeft FNV behoefte aan inzicht in de consequenties van een verhoging van het WML voor de uitgaven van huishoudens met een laag inkomen. Vanuit deze behoefte heeft FNV Nibud benaderd.

FNV wenst inzicht in de effecten van een verhoging van het minimumloon naar 14 euro op de bestedingsruimte van huishoudens. Anders gesteld is de vraag van FNV: "Wat kun je met 14 euro, dat je met het huidige minimumloon niet kunt?"

FNV heeft Nibud gevraagd voorbeeldbegrotingen op te stellen voor verschillende huishoudtypen. In deze begrotingen moeten de minimaal onvermijdbare uitgaven worden gespiegeld aan het huidige minimumloon en een hoger minimumloon van, op termijn, 14 euro.

In deze rapportage heeft het Nibud voor FNV verschillende begrotingen opgesteld met daarin de minimaal onvermijdbare uitgaven. Deze begrotingen zijn gebaseerd op de Nibud methode van budgetteren en worden afgeleid van de minimum-voorbeeldbegrotingen die het Nibud jaarlijks publiceert. In die begrotingen wordt invulling gegeven aan een minimaal pakket aan uitgaven voor verschillende uitgavenposten en wordt gerekend met vrij minimale bedragen. Het gaat dus om voorbeeldsituaties. Deze methode is uitgangspunt bij dit onderzoek.

Dit rapport is als volgt opgebouwd: In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de keuze voor de voorbeeldsituaties en de uitgangspunten. In hoofdstuk 3 wordt een toelichting gegeven op de begrotingen die zijn opgesteld voor de voorbeeldsituaties. In hoofdstuk 4 wordt het effect van een hoger minimumloon inzichtelijk gemaakt.

2. Voorbeeldsituaties en uitgangspunten

2.1 Inleiding

Hieronder wordt eerst ingegaan op de keuze voor de voorbeeldsituaties waarvoor de bestedingsruimte inzichtelijk wordt gemaakt. Vervolgens worden de overige uitgangspunten beschreven.

2.2 Voorbeeldsituaties

In dit onderzoek kijken we naar de volgende drie situaties:

1. Alleenstaand, werkt fulltime;
2. Alleenstaand, werkt parttime;
3. Stel met jonge kinderen (3 & 5 jaar), anderhalf verdiener.

Achterliggend is de aanname dat het vrij jonge mensen betreft. Allen verdienen het minimumloon.

De alleenstaande die parttime werkt, werkt 32 uur van een 40-urige werkweek.

Bij het stel met jonge kinderen werkt de ene partner vijf dagen en de andere partner twee dagen. Voor die twee dagen wordt gebruik gemaakt van dagopvang en buitenschoolse opvang.

Twee profielen: Randstad en kleinstedelijk

FNV wenst inzicht te hebben in twee situaties waarvan wordt verondersteld dat er verschillende afwegingen een rol spelen, namelijk enerzijds de situatie van iemand die in de Randstad woont en hierdoor moeilijk betaalbare woonruimte kan vinden en anderzijds iemand die in meer kleinstedelijk gebied woont waarvoor de woonlasten beter betaalbaar zijn. De woonlasten zijn hierbij niet de enige onderscheidende factor. Ook de vervoerskosten zullen naar verwachting voor veel van deze mensen in belangrijke mate verschillen. In de Randstad ligt woon-werkverkeer via openbaar vervoer meer voor de hand, terwijl in kleinstedelijk gebied vaker een auto nodig zal zijn.

De twee profielen worden als volgt aangeduid:

- a. Hoge woonlasten; lagere reiskosten
- b. Lagere woonlasten; hogere reiskosten

In het volgende hoofdstuk wordt gedetailleerd invulling gegeven aan de kenmerken van deze profielen.

2.3 Hoger minimumloon

We zullen voor bovenstaande combinaties van situaties en profielen laten zien hoe de minimaal onvermijdbare uitgaven eruitzien bij het huidige minimumloon en bij een hoger minimumloon.

Dit hogere minimumloon is het minimumloon van op termijn 14 euro. FNV pleit voor een verhoging naar 14 euro over twee jaar. Volgens FNV betekent dit een verhoging van ongeveer 30 procent. Hierbij wordt rekening gehouden met een gemiddelde verwachte loonstijging van 2,5 procent per jaar en een gemiddelde werkweek van 37 uur.

Momenteel is het uurloon bij een werkweek van 40 uur 9,54 euro. Een verhoging van 30 procent betekent een uurloon op dit moment van 12,40 euro ($9,54 * 1,3$). Het bruto maandloon stijgt dan van 1.653,60 naar 2.150.

2.4 Overige uitgangspunten

In dit onderzoek hanteren we de volgende algemene uitgangspunten:

- De minimum-voorbeeldbegroting van het Nibud met het basispakket aan uitgaven is het uitgangspunt.
- Dit pakket is toegespitst op iemand met een bijstandsuitkering en voor iemand met werk moet er rekening worden gehouden met bijkomende kosten.
- Deze bijkomende kosten zitten hem vooral in de kosten van woon-werkverkeer.
- In het basispakket zijn geen woonlasten opgenomen. Die zijn individueel verschillend.

Daarnaast hanteert het FNV de volgende specifieke uitgangspunten:

- De belastingen, heffingskortingen en toeslagen die zijn afgeleid van het minimumloon schuiven mee. Specifiek gaat het om de volgende parameters:
 - Gemiddelde pensioenfranchise;
 - Inkomensgrenzen in de arbeidskorting;
 - Inkomensgrenzen in de zorgtoeslag en het kindgebonden budget;
- Er wordt gerekend met een gemiddelde pensioenpremie;
- Er wordt geen rekening gehouden met een reiskostenvergoeding;
- Er wordt geen rekening gehouden met persoonlijk onvermijdbare uitgaven zoals schulden of hoge zorgkosten.

3. Begrotingen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de minimaal onvermijdbare uitgaven zoals het Nibud die formuleert in de zogenaamde minimum-voorbeeldbegrotingen. Vervolgens wordt ingegaan op de bijkomende uitgaven in verband met werk. Ten slotte worden de begrotingen getoond.

3.2 Samenstelling van de begrotingen

De noodzakelijke uitgaven vullen we in via een basispakket met een apart pakket voor sociale participatie. Het basispakket bestaat uit uitgaven die voor elk huishouden niet of moeilijk vermijdbaar zijn. De begroting bestaat uit een pakket van vrij goedkope artikelen (niet de allergeodkoopste) die algemeen verkrijgbaar zijn. We houden geen rekening met tweedehands artikelen.

In bijlage 1 staan de uitgangspunten en de samenstelling van de pakketten beschreven. Het basispakket en het pakket voor sociale participatie zijn op bepaalde punten verschillend voor de diverse huishoudtypen. Een alleenstaande staat immers voor andere kosten dan bijvoorbeeld een gezin met kinderen.

In alle begrotingen onderscheidt het Nibud drie soorten uitgaven:

- Vaste lasten: Komen regelmatig terug. Meestal vaste bedragen waar een contract aan ten grondslag ligt. Voorbeelden zijn de huur, energiekosten en verzekeringen.
- Reserveringsuitgaven: Komen niet regelmatig voor. De hoogte is niet precies bekend. Voorbeelden hiervan zijn de kosten voor inventaris (meubels, apparatuur/witgoed) en kleding.
- Huishoudelijke uitgaven: Steeds terugkerende uitgaven die maandelijks kunnen variëren. Voorbeelden zijn voeding, was- en schoonmaakartikelen en persoonlijke verzorging.

Sociale participatie

Als voorbeeld heeft het Nibud een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. Dit pakket is opgesteld in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau. Het gaat bijvoorbeeld om uitgaven aan contributies en abonnementen, bezoek ontvangen en op bezoek gaan, vakantie/uitgaan en recreatief vervoer.

Sociale participatie wordt door velen als noodzakelijk beschouwd en is in veel gemeenten op de een of andere manier onderdeel van het minimale beleid. De uitgaven voor sociale participatie staan beschreven in bijlage 1.

Persoonlijk onvermijdbare uitgaven

Naast de noodzakelijke uitgaven van de pakketten zijn er in individuele gevallen persoonlijk moeilijk of niet-vermijdbare uitgaven. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald persoon onontkoombaar zijn. Bijvoorbeeld wanneer iemand een speciaal dieet moet volgen. Voor dit soort uitgaven is vaak een tegemoetkoming mogelijk via gemeentelijk beleid. Deze uitgaven worden in dit rapport niet meegenomen.

In de begrotingen is ook geen rekening gehouden met kosten voor een huisdier of voor roken. Deze uitgaven worden niet gezien als noodzakelijk. Indien een huishouden hiervoor

toch kosten heeft, wordt het saldo op de begroting lager dan in deze rapportage is weergegeven.

3.2.1 Voorwaarden aan de begrotingen

Aan de begrotingen worden drie belangrijke voorwaarden opgelegd.

1. Zeer goed met geld kunnen omgaan

Een goed overzicht van alle inkomsten en uitgaven is noodzakelijk. Alleen dan kan er voldoende geld opzij worden gezet om onregelmatige uitgaven te kunnen doen. Een gebrek aan goed overzicht kan vaak confronterend zijn en moeilijk te doorbreken.

2. Alle inkomensondersteuning aanvragen

Toeslagen en tegemoetkomingen beslaan vaak een groot deel van het totale inkomstenplaatje. Het is daarom voor huishoudens belangrijk om te weten op welke inkomensondersteuning men recht heeft en hoe en waar deze moet worden aangevraagd. Het tijdig doorgeven van gegevens is hierbij belangrijk. En daarmee dus ook een actieve houding.

3. Geen grote persoonlijk onvermijdbare uitgaven hebben

Hoge persoonlijk onvermijdbare uitgaven zoals afbetalingen, zorgkosten of een hoge huur, kunnen het moeilijk of onmogelijk maken om een sluitende begroting op te stellen. Als de uitgaven niet omlaag gebracht kunnen worden, dan resteert er niks anders dan om te bezuinigen op overige uitgaven. In het geval van de begrotingen met minimale uitgaven, zoals ze in dit rapport zijn opgesteld, ontstaat het gevaar dat er ook bezuinigd wordt op noodzakelijke uitgaven. Dit kan er toe leiden dat er totaal geen reserves meer zijn om tegenslagen op te kunnen vangen, dat rekeningen niet meer betaald worden waardoor schulden ontstaan of dat gezondheidsbedreigende omstandigheden ontstaan.

3.3 Persoonlijk onvermijdbare uitgaven i.v.m. werk

De minimum-voorbeeldbegrotingen uit 3.2 zijn toegespitst op de situatie met een bijstandsuitkering. In een situatie met werk zijn er vaak bijkomende kosten in verband met het verkrijgen en behouden van werk. De meest voor de hand liggende kosten zijn uitgaven aan vervoer en kleding.

In het kader van dit onderzoek zijn we benieuwd naar de betaalbaarheid van deze bijkomende kosten naast de minimaal moeilijk vermijdbare uitgaven op het niveau van het minimumloon. En daarnaast hoe de betaalbaarheid verschilt in een sterk stedelijke situatie vergeleken met een meer kleinstedelijke situatie.

In een sterk stedelijke situatie gaan we ervan uit dat er voor het woon-werkverkeer gebruik gemaakt wordt van het openbaar vervoer. We gaan uit van een afstand van ongeveer 15 kilometer enkele reis. Dit ligt iets onder de 20 kilometer dat het CBS rapporteert in sterk stedelijk gebied. Dat maakt voor de prijsstelling van dit voorbeeld niet veel uit. We rekenen namelijk met de kosten voor een 3-ster abonnement van 136 euro per maand. Zie bijlage 1 voor een onderbouwing van deze kosten.

Voor de partner die twee dagen per week werkt gaan we er vanuit dat die met de fiets naar het werk gaat.

In een kleinstedelijke situatie gaan we ervan uit dat er voor het woon-werkverkeer gebruik gemaakt wordt van een auto. We gaan uit van een afstand van ongeveer 30 kilometer enkele reis. We rekenen met de kosten voor een miniklasse auto van 400 euro per maand.

3.3.1 Woonlasten

In dit onderzoek willen we inzicht geven in de bestedingsruimte in twee verschillende situaties, namelijk in de Randstad en in een kleinstedelijk gebied. Daarbij speelt vooral ten aanzien tot de woonlasten een verschillende problematiek.

In de Randstad is de wachttijd voor een huurwoning vaak lang. Jonge starters zijn hierdoor vaak aangewezen op een huurwoning in de vrije sector of die wordt aangeboden door particuliere verhuurders. De huurprijs in de vrije sector begint in 2020 bij 737,14 euro en alhoewel particuliere verhuurders ook woningen aanbieden onder deze huurgrens, heeft het merendeel een hogere prijs.

Veel particuliere verhuurders hanteren inkomenscriteria. Er wordt vaak gebruik gemaakt van een factor tussen het minimaal benodigde bruto jaarinkomen en de maandhuur. Uit recent onderzoek blijkt dat deze factor bij de meeste verhuurders boven de 25 ligt.¹ Slechts 5 procent van de verhuurders hanteerden een factor van minder dan 25. Een factor van 25 komt ongeveer overeen met de helft van het bruto maandinkomen.

Het bruto maandinkomen op het minimumloon is 1.653,60 euro. De helft daarvan is 826,80. Dus bij vijf procent van de particuliere verhuurders is het met dit inkomen mogelijk om voor een woning met een huur (net) boven de 825 euro in aanmerking te komen.

We realiseren ons dat het in de praktijk moeilijk is om een dergelijke woning te vinden. Een rondgang langs diverse verhuurders levert een zeer beperkt aanbod op van huurwoningen met een huur tussen de 737 en 1.000 euro.

Als we kijken naar de betaalbaarheidscriteria die het Nibud adviseert, dan zou een huur van 737 euro nog betaalbaar zijn. Dat komt met name door de huurtoeslag die ongeveer 240 euro bedraagt. Doordat er bij een hogere huur geen recht meer is op huurtoeslag, stijgt de eigen betaling en past de huur niet meer in het budget.

In kleinstedelijk gebied zijn de wachttijden voor een huurwoning vaak korter dan in regio's met krapte. Ook ligt de huurprijs gemiddeld een stuk lager. Uit analyses op WoON2018 blijkt dat de meest voorkomende huur bij een inkomen rond het minimumloon 500 euro bedraagt. Ook uit een inventarisatie bij gemeenten over een veel voorkomende huur bij inwoners met een laag inkomen komt een dergelijk bedrag. We realiseren ons dat de huur bij nieuwe bewoning vaak hoger kan liggen dan onder zittende bewoners. Daarom houden we in dit rapport rekening met huren vanaf de aftoppingsgrens voor de huurtoeslag.

We houden geen rekening met bijkomende servicekosten voor gedeelde ruimten.

¹ Nibud, 2019, "Inkomenscriteria voor huurders".

3.4 Begrotingen

Hieronder staan de begrotingen met de minimaal moeilijk vermijdbare uitgaven waarbij rekening is gehouden met bijkomende vervoerskosten in verband met werk. In de begrotingen is nog geen rekening gehouden met woonlasten. Daar wordt apart invulling aan gegeven.

3.4.1 Alleenstaande fulltime

Uit de begroting valt op te maken dat een alleenstaande in de Randstad die fulltime het minimumloon verdient elke maand gemiddeld 649 euro overhoudt zonder dat hierbij rekening is gehouden met de huur. Hierbij is rekening gehouden met vervoerskosten via het openbaar vervoer. Als we rekening houden met de kosten van een auto, dan resteert er elke maand gemiddeld 401 euro.

MINIMUM-VOORBEELDBEGROTING		
Bedragen per maand	Alleenstaande randstad	Alleenstaande kleinstedelijk
2020		
INKOMEN		
minimumloon (incl. vakantietoeslag)	1592	1592
zorgtoeslag	104	104
huurtoeslag	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1696	1696
UITGAVEN		
huur	0	0
gas	79	79
elektriciteit	14	14
water	9	9
lokale lasten	45	45
telefoon, televisie, internet	59	59
zorgverzekeringen	149	149
overige verzekeringen	20	20
onderwijs	*	*
contributies en abonnementen	22	22
vervoer	161 *	409 *
levensonderhoud anderen	*	*
betalingsverplichtingen	*	*
VASTE LASTEN	558	806
kleding en schoenen	51	51
inventaris	67	67
onderhoud huis en tuin	23	23
zelfzorgmiddelen	6	6
eigen risico zorgverzekering	32	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	*	*
vrijtijdsuitgaven	42	42
RESERVERINGSUITGAVEN	221	221
voeding	214	214
was- en schoonmaakartikelen	5	5
persoonlijke verzorging	18	18
huishoudelijke dienstverlening	*	*
huisdieren	*	*
roken	*	*
diversen	31	31
HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	268	268
TOTAAL INKOMSTEN - UITGAVEN	649	401

Saldo na woonlasten

Als we vervolgens rekening houden met de huur, dan blijkt dat een huur boven de liberalisatiegrens voor de huurtoeslag niet betaalbaar is (zie tabel 1). In de tabel is naast de liberalisatiegrens ook de aftoppingsgrens voor de huurtoeslag opgenomen, evenals hogere huren.

De liberalisatiegrens is 737 euro en bij deze huur is met dit inkomen nog recht op 241 euro huurtoeslag. Een dergelijke huur is nog betaalbaar in de situatie Randstad, waarbij we rekening houden met woon-werkverkeer via het openbaar vervoer. Er resteert dan nog 153 euro per maand. In de kleinstedelijke situatie, waarbij we rekening houden met de kosten van een auto, is een dergelijke huur niet betaalbaar. Er is dan een tekort van 95 euro per maand. In die situatie is ook een huur ter hoogte van de aftoppingsgrens voor de huurtoeslag van 619 euro niet betaalbaar.

Bij een hogere huur ontstaan grotere tekorten, doordat er dan geen recht meer is op huurtoeslag.

Tabel 1: Saldo inkomsten min uitgaven, alleenstaande minimumloon (bedragen per maand)

Huur	Randstad	kleinstedelijk
619	224	-24
737	153	-95
800	-151	-399
900	-251	-499
1000	-351	-599

Dit geeft het spanningsveld weer tussen betaalbaarheid en beschikbaarheid. In de Randstad liggen de kosten voor woon-werkverkeer wellicht lager dan in kleinstedelijk gebied, maar daar zijn de huren over het algemeen dusdanig dat die niet betaalbaar zijn. In kleinstedelijk gebied zijn de huren wellicht lager dan in de Randstad, maar daar hebben veel mensen hogere kosten voor woon-werkverkeer, zodat de betaalbaarheid daar niet veel groter is dan in de stad.

3.4.2 Alleenstaande parttime

Hieronder staat de begroting met de minimaal moeilijk vermijdbare uitgaven weergegeven voor een alleenstaande die parttime werkt tegen het (voltijds) minimumloon.

MINIMUM-VOORBEELDBEGROTING		
Bedragen per maand	Alleenstaande parttime randstad	Alleenstaande parttime kleinstedelijk
2020		
INKOMEN		
minimumloon (incl. vakantietoeslag)	1276	1276
zorgtoeslag	104	104
huurtoeslag	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	1380	1380
UITGAVEN		
huur	0	0
gas	79	79
elektriciteit	14	14
water	9	9
lokale lasten	45	45
telefoon, televisie, internet	59	59
zorgverzekeringen	149	149
overige verzekeringen	20	20
onderwijs	*	*
contributies en abonnementen	22	22
vervoer	134 *	359 *
levensonderhoud anderen	*	*
betalingsverplichtingen	*	*
VASTE LASTEN	531	756
kleding en schoenen	51	51
inventaris	67	67
onderhoud huis en tuin	23	23
zelfzorgmiddelen	6	6
eigen risico zorgverzekering	32	32
eigen bijdragen/betalingen zorg	*	*
vrijtijdsuitgaven	42	42
RESERVERINGSUITGAVEN	221	221
voeding	214	214
was- en schoonmaakartikelen	5	5
persoonlijke verzorging	18	18
huishoudelijke dienstverlening	*	*
huisdieren	*	*
roken	*	*
diversen	31	31
HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	268	268
TOTAAL INKOMSTEN - UITGAVEN	360	135

Een alleenstaande die parttime werkt tegen het (voltijds) minimumloon heeft vanzelfsprekend minder bestedingsruimte dan wanneer er fulltime gewerkt wordt. In de situatie Randstad is een huur ter hoogte van de lage aftoppingsgrens nog betaalbaar, maar in de situatie kleinstedelijk gebied niet.

Tabel 2: Saldo inkomsten min uitgaven, alleenstaande minimumloon part time (bedragen per maand)

Huur	Randstad	kleinstedelijk
619	50	-175
737	-136	-361
800	-440	-665
900	-540	-765
1000	-640	-865

3.4.3 Jong stel met twee jonge kinderen

Hieronder staat de begroting met minimaal moeilijk vermijdbare uitgaven weergegeven voor een jong stel met twee jonge kinderen, waarvan de ene partner fulltime werkt en de andere partner twee dagen per week, beiden tegen het minimumloon.

MINIMUM-VOORBEELDBEGROTING		
Bedragen per maand	2 volwassenen 2 kinderen (3&5) randstad	2 volwassenen 2 kinderen (3&5) kleinstedelijk
2020		
INKOMEN		
minimumloon (incl. vakantietoeslag)	2270	2270
kinderbijslag	195	195
kindgebonden budget	182	182
kinderopvangtoeslag	722	722
zorgtoeslag	199	199
huurtoeslag	0	0
TOTAAL INKOMSTEN	3688	3688
UITGAVEN		
huur	0	0
gas	97	97
elektriciteit	49	49
water	19	19
lokale lasten	60	60
telefoon, televisie, internet	70	70
zorgverzekeringen	298	298
overige verzekeringen	32	32
onderwijs	10	10
kinderopvang	768	768
contributies en abonnementen	53	53
vervoer	198 *	436 *
levensonderhoud anderen	*	*
betalingsverplichtingen	*	*
VASTE LASTEN	1654	1892
kleding en schoenen	144	144
inventaris	97	97
onderhoud huis en tuin	23	23
zelfzorgmiddelen	10	10
eigen risico zorgverzekering	64	64
eigen bijdragen/betalingen zorg	*	*
vrijtijdsuitgaven	95	*
RESERVERINGSUITGAVEN	433	338
voeding	399	399
was- en schoonmaakartikelen	9	9
persoonlijke verzorging	58	58
huishoudelijke dienstverlening	*	*
huisdieren	*	*
roken	*	*
diversen	128	128
HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	594	594
TOTAAL INKOMSTEN/UITGAVEN	1006	863

Het jonge stel met twee jonge kinderen kan in de situatie Randstad nog net een huur van 1.000 euro betalen, maar in de situatie kleinstedelijk gebied niet. Dit komt doordat de vervoerskosten waar we in de situatie Randstad rekening mee houden lager zijn dan in de situatie kleinstedelijk gebied.

Tabel 3: Saldo inkomsten min uitgaven, paar 2 kinderen minimumloon anderhalfverdiener (bedragen per maand)

Huur	Randstad	kleinstedelijk
619	516	373
737	413	270
800	206	63
900	106	-37
1000	6	-137

4. Effect van een hoger minimumloon

In het vorige hoofdstuk is ingegaan op de bestedingsruimte van huishoudens die het minimumloon verdienen. In dit hoofdstuk laten we zien hoe die bestedingsruimte verandert bij een hoger minimumloon.

In de tabellen 4 t/m 6 staat het saldo van de inkomsten min de uitgaven weergegeven bij het huidige minimumloon en het hogere minimumloon bij verschillende huren.

Waar een alleenstaande die fulltime het minimumloon verdient in de situatie Randstad geen huur boven de 737 euro kan betalen, kan dat bij een hoger minimumloon wel. Bij een huur van 1.000 euro resteert er dan nog een positief saldo.

In de situatie kleinstedelijk gebied is iets vergelijkbaars zichtbaar, zij het dat een huur van 800 euro ook bij een hoger minimumloon niet betaalbaar is.

Tabel 4: Saldo inkomsten min uitgaven, minimumloon en hoger minimumloon, alleenstaande fulltime (€ p.m.)

Huur	Randstad		kleinstedelijk	
	WML	WML14	WML	WML14
619	224	618	-24	370
737	153	547	-95	299
800	-151	243	-399	-5
900	-251	143	-499	-105
1000	-351	43	-599	-205

Een alleenstaande die het minimumloon verdient en part time werkt, heeft veel minder bestedingsruimte dan wanneer er fulltime gewerkt wordt. Ook bij een hoger minimumloon is in de situatie Randstad geen huur betaalbaar hoger dan 737 euro. In de situatie kleinstedelijk gebied, waarbij gerekend is met hogere vervoerskosten, wordt door een hoger minimumloon een huur ter hoogte van de aftoppingsgrens van 619 euro wel betaalbaar, waar dat met het huidige minimumloon niet zo is.

Saldo inkomsten min uitgaven, minimumloon en hoger minimumloon, alleenstaande parttime (€ p.m.)

Huur	Randstad		kleinstedelijk	
	WML	WML14	WML	WML14
619	50	374	-175	149
737	-136	188	-361	-37
800	-440	-116	-665	-341
900	-540	-216	-765	-441
1000	-640	-316	-865	-541

Het jonge stel met twee jonge kinderen waarvan beide partners het minimumloon verdienen, kan bij een hoger minimumloon een huur van 1.000 euro betalen waar dat bij het huidige minimumloon niet of nauwelijks betaalbaar is.

Tabel 5: Saldo inkomsten min uitgaven, minimumloon en hoger minimumloon, paar 2 kinderen anderhalf verdiener (€ p.m.)

Huur	Randstad		Kleinstedelijk	
	WML	WML14	WML	WML14
663	516	1178	373	940
737	413	1075	270	837
800	206	868	63	630
900	106	768	-37	530
1000	6	668	-137	430

Uit het voorgaande blijkt dat een alleenstaande die het minimumloon verdient momenteel geen huur hoger dan 737 euro kan betalen. Tenminste, als er naast de huur ook invulling gegeven moet worden aan de minimaal moeilijk vermijdbare uitgaven, waaronder (beperkte) uitgaven in verband met sociale participatie.

Bij een huur van 800 euro ontstaan er tekorten als ook rekening wordt gehouden met de minimaal onvermijdbare uitgaven. Als er minder inkomsten zijn, bijvoorbeeld bij parttime werk, is er nog minder bestedingsruimte. In veel gebieden in Nederland is het moeilijk om woningen te vinden met een huur onder de 737 euro. Dat maakt het voor jonge alleenstaanden die het minimumloon verdienen erg lastig om ergens betaalbaar te kunnen wonen. Bij een hoger minimumloon wordt de betaalbaarheid groter.

Jonge stellen waarvan beide partners werken hebben het iets makkelijker dan alleenstaanden. Ook als er (jonge) kinderen zijn. Zij kunnen een huur boven de 737 euro wel betalen. Al resteert er weinig meer dan de minimaal moeilijk vermijdbare uitgaven. Een hoger minimumloon maakt meer mogelijk.

Bijlage 1 | Verantwoording uitgaven

De uitgavenpakketten worden in overleg met andere organisaties regelmatig aangepast, zowel in samenstelling als in prijs. Elk jaar vindt een herijking plaats. Het Nibud gebruikt diverse bronnen voor de referentiecijfers. Hieronder volgt een korte verantwoording van keuzes en bronnen. De bedragen in de begrotingen zijn de bedragen voor het jaar 2020.

Basispakket

Huur

Er is gerekend met verschillende huren van de aftoppingsgrens (619 of 663 euro), een huur van 733 euro, en huren van 800 tot 1.000 euro.

Energie en water

Er is gerekend met een 90 procent van het gemiddelde verbruik naar huishoudtype en woningtype, omdat het om huishoudens met een laag inkomen gaat. Daarbij hanteert het Nibud de prijs van het gemiddelde verbruik. De tarieven zijn afkomstig van Milieu Centraal en Vewin en de verbruikscijfers van het CBS.

Lokale lasten

Dit zijn de gemeentelijke- en waterschapsheffingen. Hiervoor zijn landelijke gemiddelde bedragen gebruikt. Voor het Randstedelijke profiel en het kleinstedelijke profiel is gerekend met dezelfde bedragen.

Telefoon, televisie en internet

Deze bedragen zijn gebaseerd op het bellen met een mobiele telefoon met een sim-only abonnement voor 100 tot 150 belminuten per maand, een basisabonnement voor internet en een basis digitaal televisie abonnement. We gaan er van uit dat iedereen in het huishouden van 12 jaar en ouder een eigen mobiele telefoon heeft.

Zorgverzekeringen

Dit betreft de nominale premie van de basis- en aanvullende verzekering inclusief een tandartsverzekering.

Overige verzekeringen

Dit betreft een aansprakelijkheidsverzekering, een inboedelverzekering en voor volwassenen in huishoudens onder de pensioengerechtigde leeftijd een uitvaartverzekering.

Onderwijs

Deze bedragen zijn gebaseerd op onderzoek van SEO, zoals gepubliceerd in de Schoolkostenmonitor. Het betreffen onder andere de vrijwillige schoolbijdrage,

leermiddelen en gereedschappen, ICT-benodigdheden en kosten voor extra schoolactiviteiten.

Vervoerskosten

Voor ieder lid van het huishouden zijn dit de kosten van een fiets en de kosten voor stads- en streekvervoer met de bus of met de auto. Hierbij is uitgegaan van een beperkte hoeveelheid vervoer per maand.

Het woon-werkverkeer in de Randstad: abonnement 3 ster (maand) = 136,40 euro.²

De autokosten voor het woon-werkverkeer in kleinstedelijk gebied:

autokosten miniklasse = 15.000 km/jaar = 300 euro per maand:

165 euro vaste kosten + 18,4 eurocent per km variabele kosten x 15.000 km / 12
= 165 + 230 = 395 euro.³

Voor de situatie waarin parttime gewerkt wordt, gaan we uit van minder kilometers, namelijk 12.000. De autokosten komen daarmee op 350 euro per maand:

165 euro vaste kosten + 18,4 eurocent per km variabele kosten x 12.000 km / 12
= 165 + 184 = 349 euro.

Alhoewel deze autokosten hoog lijken, komen ze redelijk overeen met bijvoorbeeld de kosten van een kleine private lease auto. Die kosten beginnen bij ongeveer 200 euro per maand, maar bij meer kilometers lopen de kosten al snel op naar ongeveer 300 euro. Daarnaast zijn er nog brandstofkosten.

Kleding en schoenen

Deze bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor kleding. Het gaat hierbij net als bij alle andere uitgavenposten om een goedkoop pakket met nieuwe artikelen.

Inventaris en onderhoud

Bedragen zijn gebaseerd op het Nibud-basispakket voor inventaris en onderhoud.

Niet-vergoede ziektekosten

In het basispakket zitten kosten die elk huishouden heeft. De kosten betreffen de huisapotheek met pleisters, aspirines e.d. plus het bedrag dat een huishouden maximaal kwijt kan zijn aan het eigen risico van de zorgverzekering.

Vrijtijdsuitgaven

Bij vrijetijdsuitgaven zijn de uitgaven voor recreatie/vakantie opgenomen uit het pakket voor sociale participatie.

² <https://reisproducten.gvb.nl/nl/abonnementen/randstad-noord-zone> (geraadpleegd in februari 2020)

³ <https://www.nibud.nl/consumenten/wat-kost-een-auto/> (geraadpleegd in februari 2020)

Voeding

De bedragen zijn gebaseerd op de aanbevolen hoeveelheden voor een gezonde voeding van het Voedingscentrum en de prijzen van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Was- en schoonmaakmiddelen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Persoonlijke verzorging

Uitgegaan is van een bedrag per persoon op basis van Nibud-onderzoek.

Diversen

Dit is een bedrag per huishouden en een bedrag per persoon voor diverse uitgaven.

Pakket voor sociale participatie

Het bedrag dat overblijft nadat alle uitgaven uit het basispakket zijn gedaan, is bestemd voor vrije bestedingen.

Als voorbeeld heeft het Nibud in samenwerking met het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) een pakket aan uitgaven voor sociale participatie opgesteld. Er is rekening gehouden met verschillende uitgavenposten, zoals vakantie/recreatie, contributies/abonnementen. Het gaat hierbij om een voorbeeld van een invulling van activiteiten. Bij vakanties/uitgaan kan ook gedacht worden aan andere activiteiten zoals het bezoeken van een museum of zwembad.

Deze uitgaven zijn verspreid over de posten: contributies en abonnementen, vervoer, vrijetijdsuitgaven en diverse huishoudelijke uitgaven.

In het pakket zijn ook uitgaven in verband met vervoer opgenomen. Deze zijn vastgesteld met tarieven voor het openbaar vervoer. Als men over een auto beschikt, dan is het aannemelijk dat deze uitgaven er niet zijn, en zijn inbegrepen in de autokosten. In het profiel waarin wordt uitgegaan van een auto, zijn deze kosten dan ook uit het pakket voor sociale participatie gehaald.

Bijlage 2 | Bruto-netto berekening

De verhoging van het minimumloon betreft een hoger bruto inkomen. De vraag is wat dat betekent voor het netto inkomen. Hieronder is de berekening van het bruto inkomen naar het netto inkomen weergegeven. Evenals de berekening van de toeslagen.

Bij het voorstel om het minimumloon te verhogen gaat FNV ervan uit dat de inkomensgrenzen die zijn afgeleid van het minimumloon ook omhoog gaan. Hierdoor blijft de zorgtoeslag en het kindgebonden budget maximaal. Bij de huurtoeslag werkt het iets anders. Daarbij bepaalt de hoogte van de basishuur het deel dat je zelf moet betalen en hoeveel huurtoeslag je krijgt. De basishuur stijgt met het inkomen. We gaan er in deze berekening vanuit dat de parameters, die de hoogte van de basishuur bepalen, zodanig worden aangepast dat de huurtoeslag bij een hoger minimumloon gelijk is aan het huidige minimumloon.

Voor de kinderopvangtoeslag geldt een speciale tabel met percentages naar inkomen. Er wordt van uitgegaan dat voor het hogere minimumloon hetzelfde percentage geldt als voor het huidige minimumloon.

Andere parameters die gekoppeld zijn aan het minimumloon zijn de inkomensgrenzen in de arbeidskorting. Er wordt van uitgegaan dat die ook meeschuiven met het hogere minimumloon.

Verder zijn er nog de inkomensgrenzen in de belastingschijven en de algemene heffingskorting. Die zijn niet direct gekoppeld aan het minimumloon. Omdat het tarief in de eerste schijven inmiddels aan elkaar gelijk is, maakt het voor de loonheffing niet uit of die inkomensgrens meeschuift of niet. Het maakt wel uit voor de algemene heffingskorting, omdat die vanaf de eerste belastingschijf wordt afgebouwd. Er wordt van uitgegaan dat deze inkomensgrenzen niet meeschuiven.

Bij de berekening van het netto inkomen houden we rekening met een gemiddelde pensioenafdracht. Er is alleen pensioenpremie verschuldigd over het inkomen boven de zogenaamde franchise. Dat komt doordat werknemers (en zelfstandigen) in Nederland AOW opbouwen. Daarom hoeven zij over het eerste deel van het inkomen geen pensioenpremie te betalen. De AOW-uitkering is gekoppeld aan het minimumloon. Een hoger minimumloon, betekent ook een hogere AOW-uitkering. Dat heeft weer als gevolg dat de franchise stijgt. Er wordt in deze berekeningen daarom van uitgegaan dat de gemiddelde franchise meeschuift met het hogere minimumloon.

Tabel 6: Bruto-netto berekening alleenstaande

	Huidige minimumloon	Hoger minimumloon
a. bruto minimumloon per maand	1.653,60	2.149,68
b. per jaar incl. vakantiegeld (a*12*108%)	21.430	27.859
c. pensioenpremie	675	877
d. belastbaar inkomen (b-c)	20.755	26.982
e. loonheffing (over d)	7.752	10.077
f. algemene heffingskorting (over d)	2.708	2.512
g. arbeidskorting (over d)	3.400	4.420
h. te betalen belastingen (e-f-g)	1.643	3.144
i. netto inkomen (b-c-h)	19.112	23.838
j. per maand (i/12)	1.592	1.986
k. zorgtoeslag	104	104
l. huurtoeslag (bij huur van € 500)	136	136
m. netto besteedbaar inkomen (j+k+l)	1.832	2.226